

Monitor ISDE 2021

Individuele woningeigenaren

Versie: 30-5-2023

In opdracht van:

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TNO innovation
for life

Inhoud

1. Inleiding
2. Leeswijzer
3. Monitor ISDE
 - i. Overzicht
 - ii. Energielabel
 - iii. Bouwjaarklasse
 - iv. Monumenten
 - v. Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen
 - vi. Verzamelinkomen

Inleiding

- Deze monitor geeft inzicht in het gebruik en de effecten van energiebesparende maatregelen die worden genomen met subsidie uit de Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE). De gegevens in deze monitor betreffen alleen aanvragen die zijn toegekend en subsidie hebben ontvangen.
- De gegevens van de toegekende aanvragen zijn gekoppeld met datasets van het CBS waardoor een verdiepend inzicht kan worden gegeven in de huishoudens die een aanvraag toegekend hebben gekregen.
- Daarnaast is een energiebesparing berekend van de maatregelen die met behulp van de subsidie toegepast zijn.
- Voor meer informatie kan het achtergrondrapport worden geraadpleegd.

In samenwerking met:

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

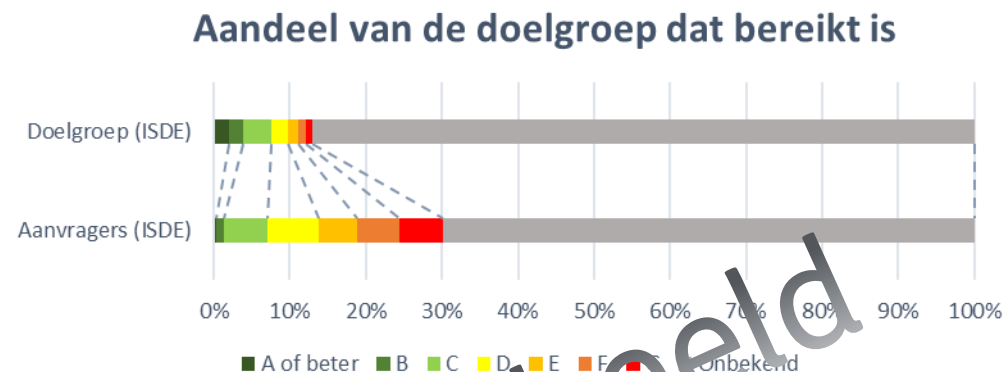
Nationaal
Warmtefonds

Leeswijzer

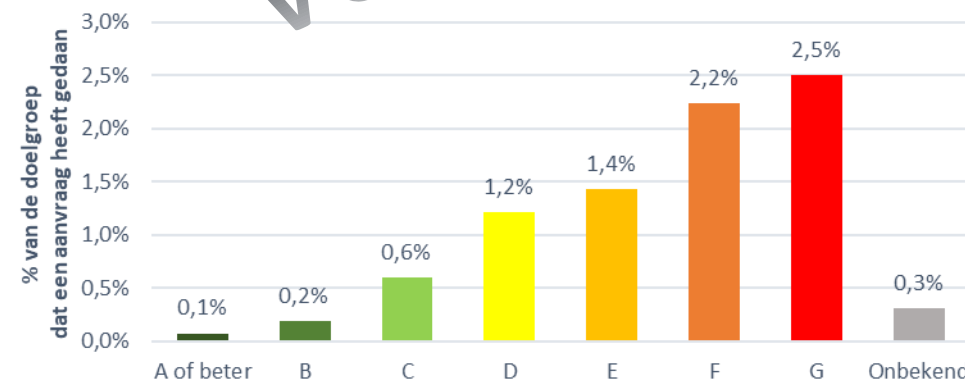
Grafiek 'Aanvragen'

- A. De bovenste balk geeft de verdeling van categorieën (in dit geval energielabel) over de doelgroep* weer, de onderste balk de verdeling van de toegekende aanvragen over de categorieën. Een vergelijking tussen beide balken geeft weer welke categorieën bij de toegekende aanvragen relatief meer (alles vanaf label C en slechter) of minder (label A en B) voorkomen.
- B. De onderste grafiek geeft weer welk deel van de doelgroep een toegekende aanvraag heeft gedaan met onderscheid naar categorieën. In dit voorbeeld is te zien dat voor 2,5% van de woningen met een label G een toegekende aanvraag is gedaan voor een subsidie of lening. Dat is relatief vaker dan voor woningen met een ander energielabel.

Grafiek A

Grafiek B

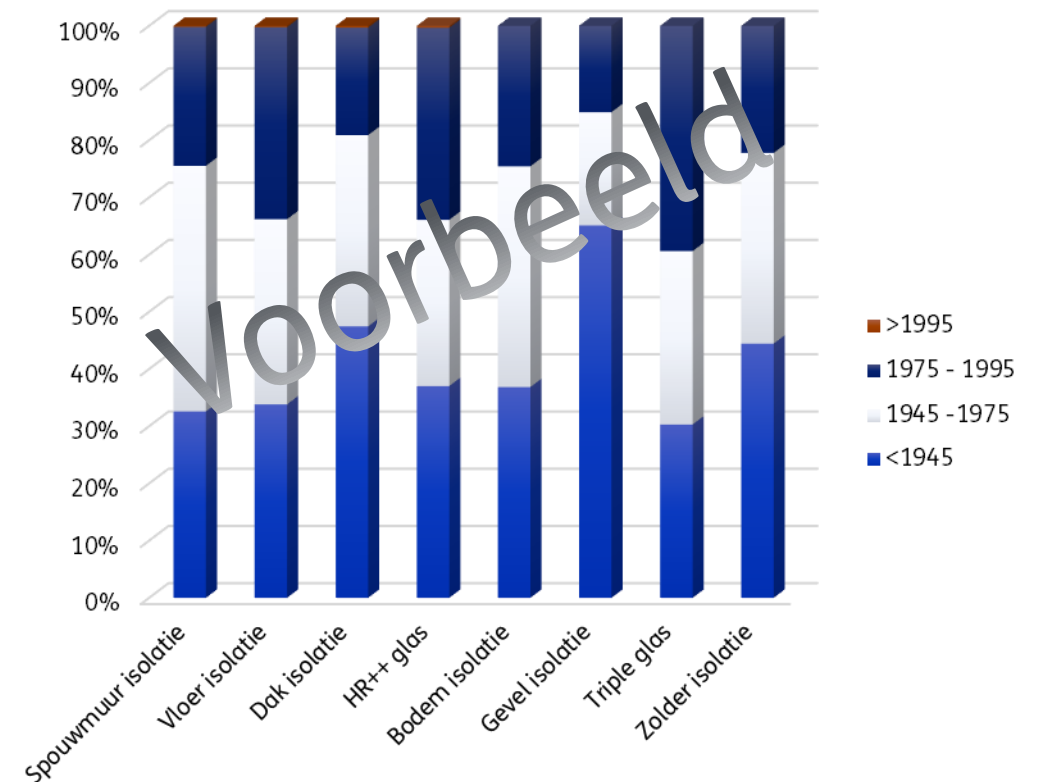
*De doelgroep is het aantal huishoudens dat in aanmerking komt voor de subsidie of lening: alle bewoonde koopwoningen (inclusief meergezinswoningen)

Leeswijzer

Grafiek 'Maatregelen'

- In deze grafiek staat elke staaf voor een energiebesparende maatregel en geven de kleuren de verdeling weer over de categorieën (in dit geval bouwjaarklasse).
- Zo is te zien of een bepaalde maatregel vaker of minder vaak wordt toegepast in een bepaalde categorie.
- Gevelisolatie wordt in dit voorbeeld overwegend bij woningen < 1945 toegepast.
- Er kunnen meerdere maatregelen per aanvraag en dus per woning zijn toegekend.

Toegepaste maatregelen verdeeld over bouwjaarklasse

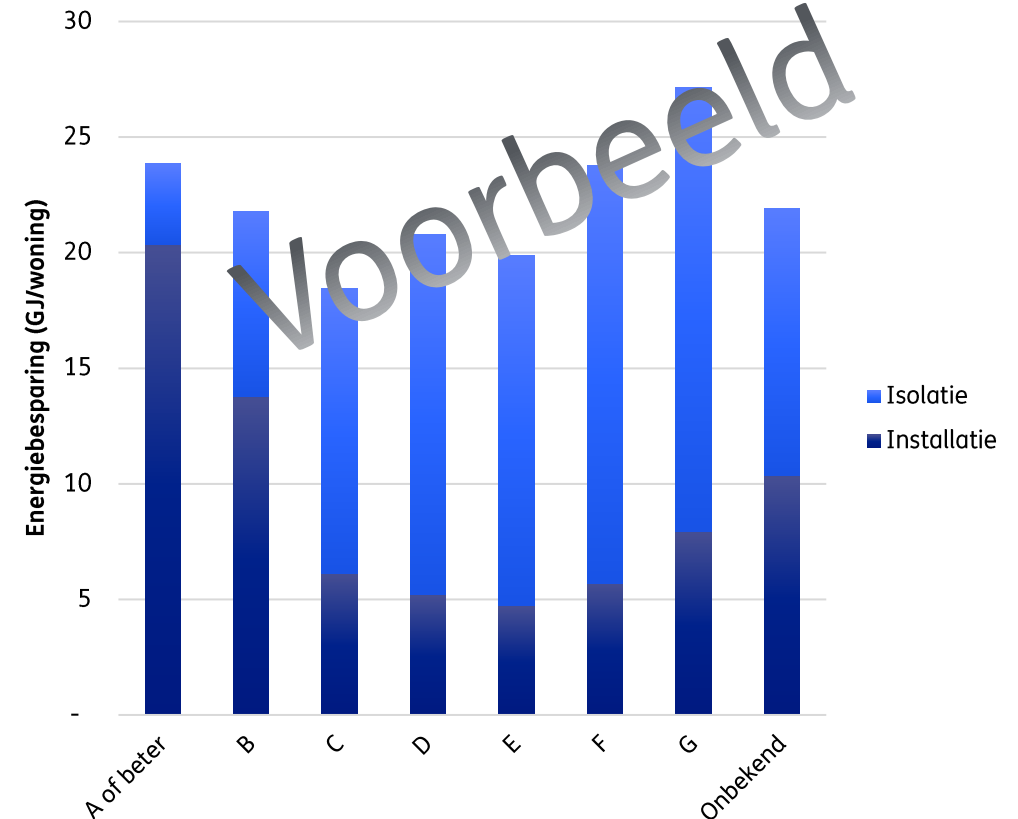
Leeswijzer

Grafiek 'Energiebesparing'

- In de grafiek is de gemiddelde besparing per woning te zien, uitgesplitst naar de relevante categorieën (in dit geval energielabel), die door de in die categorie getroffen maatregelen is bereikt.
- De besparing is een optelling van besparing op aardgas, elektriciteit en warmte, waarbij rekening is gehouden met eventueel extra verbruik van bijvoorbeeld elektriciteit voor warmtepompen.
- De besparing is door TNO berekend door voor elke toegekende aanvraag per maatregel per woningcategorie de besparing te berekenen. Hierbij is rekening gehouden met overlap van bijvoorbeeld isolatie en installatiemaatregelen. De besparing is afgetrokken van de energieverbruiksgegevens die het CBS ontvangt van de netbeheerder.
- Er is geen rekening gehouden met een free-rider effect*.

*Free-riders zijn huishoudens die zonder subsidie dezelfde (hoeveelheid en kwaliteit) maatregelen zouden hebben genomen

Energiebesparing naar Energielabel
(2021)

Leeswijzer Tabel

- Het bovenste deel van de tabel geeft het absolute aantal maatregelen weer dat binnen een categorie is genomen.
- In het onderste deel van de tabel staat het totaal aantal huishoudens in de doelgroep en het aantal toegekende aanvragen dat binnen een categorie is gedaan. Dan volgt welk percentage van de doelgroep binnen deze categorie een aanvraag heeft gedaan (het bereik). Bijvoorbeeld:
 - In de doelgroep zijn 421,360 woningen met een label A of beter. Er zijn 12,896 aanvragen toegekend voor woningen met een label A, dat is 2,3 % van de populatie met een label A of beter.
 - Als laatste wordt het gemiddelde aantal maatregelen per aanvraag en de gemiddelde besparing per categorie weergegeven.
 - Om te voorkomen dat resultaten herkenbaar of herleidbaar zijn tot natuurlijke personen of bedrijven rond het CBS getallen af. Als er te weinig cases zijn kunnen bepaalde resultaten niet getoond worden. De totalen in de diverse tabellen kunnen daardoor ook lichte verschillen vertonen.

Maatregelen en aanvragen						
	Voor 1945	1945 tot 1975	1975 tot 1995	1995 tot 2013	2013 of later	Totaal
Dakisolatie	2.735	4.330	1.855	130	10	9.060
Gevelisolatie	1.150	765	345	40	5	2.305
Spouwmuurisolatie	2.895	8.745	4.690	100	5	16.435
Vloerisolatie	3.515	8.230	5.725	165	10	17.645
Warmtepomp	1.935	2.065	2.170	2.105	510	8.785
Zonneboiler	435	410	310	280	75	1.570
Glasverbetering	2.615	5.305	3.995	230	5	12.150
Deurisolatie	255	1.025	710	30		2.020
Paneelisolatie	55	320	210	10		595
Totaal	15.550	31.195	20.070	3.090	620	70.565

	Voor 1945	1945 tot 1975	1975 tot 1995	1995 tot 2013	2013 of later	Totaal
Doelgroep	866.260	1.201.140	1.232.265	891.280	225.770	4.416.715
Aanvragers	7.425	14.330	9.870	2.485	570	34.680
Bereikte doelgroep	0,9%	1,2%	0,8%	0,3%	0,3%	0,8%
Maatregelen per aanvraag	2,1	2,2	2,0	1,2	1,1	2,0
Besparing (GJ/ woning)	26,2	19,9	19,5	26,1	14,7	21,5

Overzicht ISDE 2021

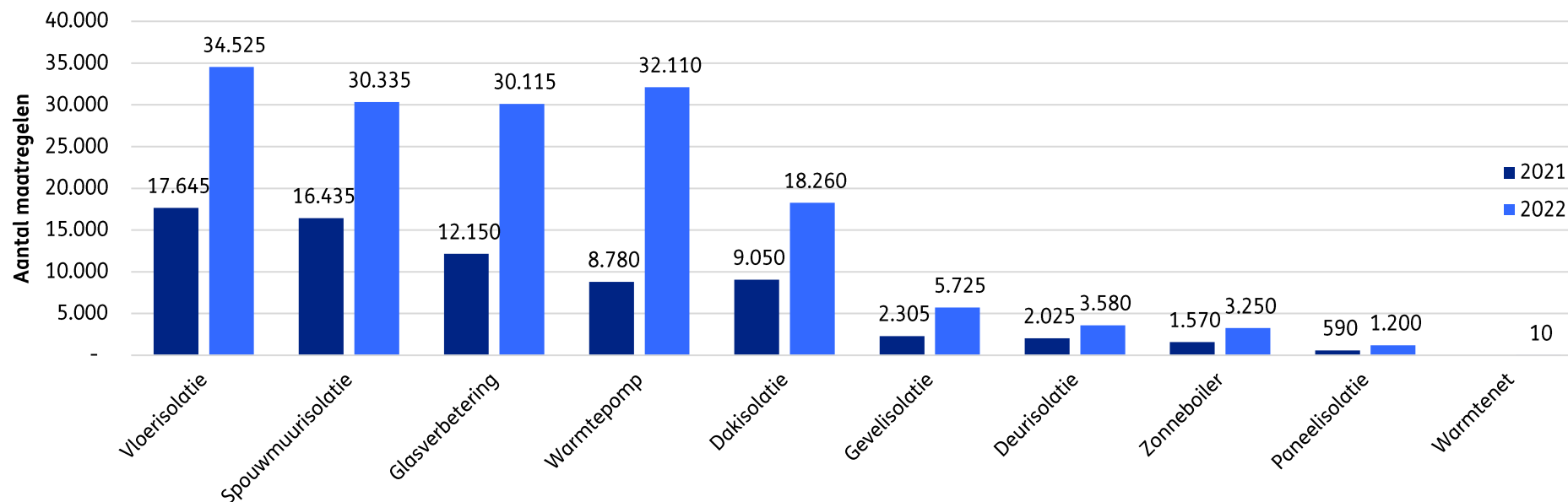
Individuele woningeigenaren

Overzicht (2021/2022)

- In totaal hebben 34.675 woningen een aanvraag gedaan en toegekend gekregen in 2021 en 80.925 woningen in 2022.
- Daarmee is in 2021 0,8% van de eigenaar-bewoners (niet in een VvE) bereikt, in 2022 is dat 1,8%.
- 645 huishoudens (1,9% van de ISDE aanvragen) vroegen in 2021 naast subsidie ook een lening aan bij het Nationaal Warmtefonds. In 2022 betrof dit 1.950 huishoudens (2,4% van de ISDE aanvragen).

Overzicht maatregelen (2021/2022)

- Met de subsidie van de ISDE zijn in 2021 70.550 maatregelen genomen (gemiddeld 2 per aanvraag) en in 2022 159.110 maatregelen (gemiddeld 2 per aanvraag).
- Vloerisolatie wordt het vaakst toegepast, gevolgd in 2021 door spouwmuurisolatie en in 2022 door de warmtepomp.

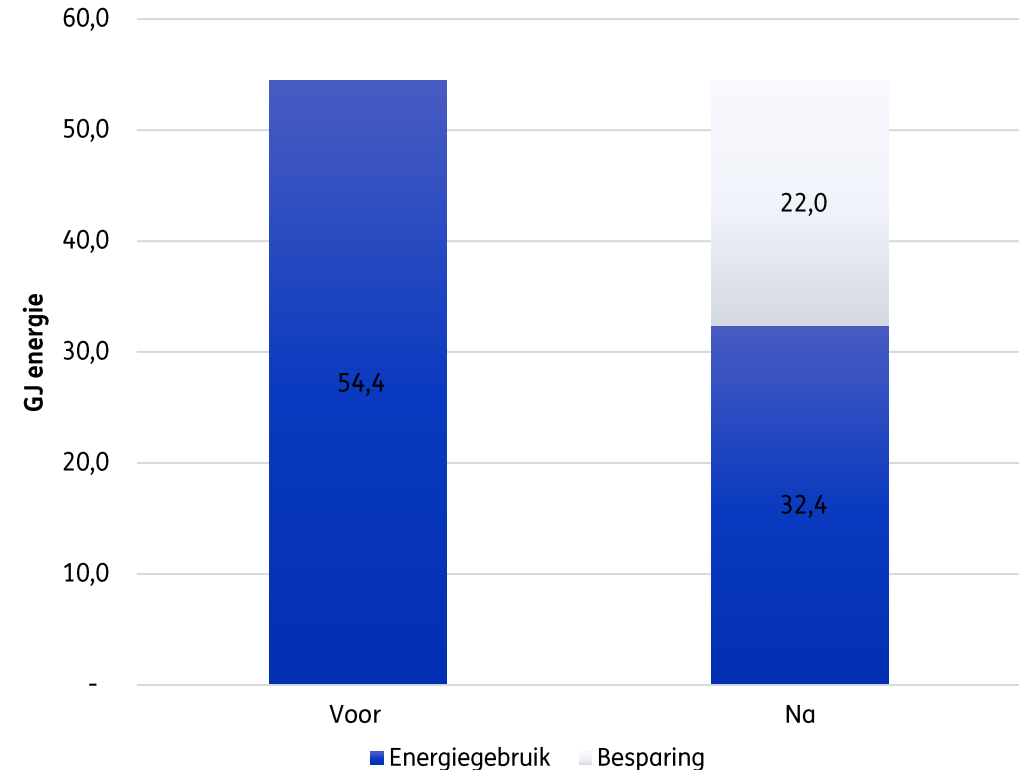

NB. Er is een afwijking met het dashboardklimaatbeleid.nl dat aangeeft dat in 2021 13.090 aanvragen voor warmtepompen zijn toegekend en 2.550 aanvragen voor zonneboilers. Het is niet bekend wat de oorzaak van de afwijking is.

Energiebesparing per woning

- Maatregelen die met ISDE subsidie zijn genomen hebben gemiddeld jaarlijks per woning 22 GJ bespaard. Dit is 40% van het verbruik van de aanvrager vóór besparing.
- Per woning wordt jaarlijks gemiddeld 26,1 GJ (826 m³) aan gas bespaard.
- Een deel van dit gas is vervangen door elektriciteitsgebruik voor warmtepompen (4,1 GJ/woning).

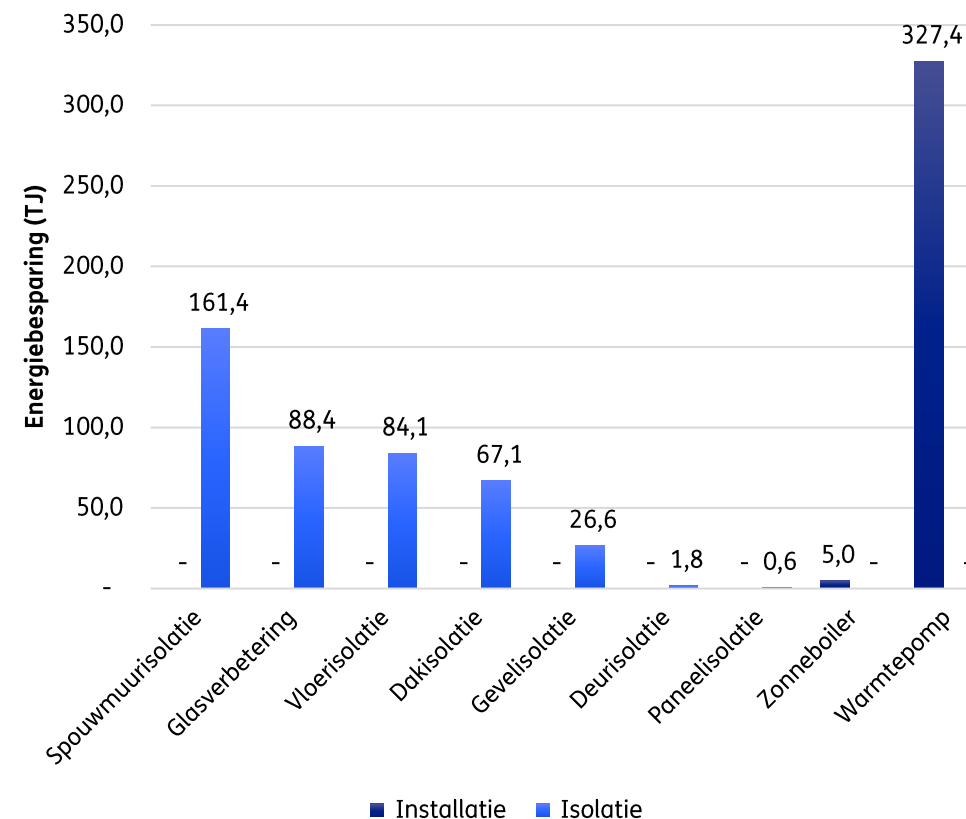
Energiegebruik (gas, elektriciteit en warmte) per woning voor en na maatregelen (2021)

Energiebesparing totaal en per maatregel

- De grootste energiebesparing is gerealiseerd door de toepassing van warmtepompen.
- Door alle aanvragers samen wordt jaarlijks 0,76 PJ* bespaard door de met ISDE subsidie gesubsidieerde maatregelen.
- In totaal hebben deze maatregelen tot een jaarlijkse CO₂ reductie geleid van 43 kton*.
- Sommige huishoudens hebben ook een lening aangevraagd bij het Nationaal Warmtefonds. De besparing van beide regelingen kan daarom niet worden opgeteld.

Energiebesparing per maatregel (in TJ)
(2021)

* Hierbij is geen rekening gehouden met een free-rider effect. De additionele besparing door de subsidieregeling kan daardoor lager uitvallen.

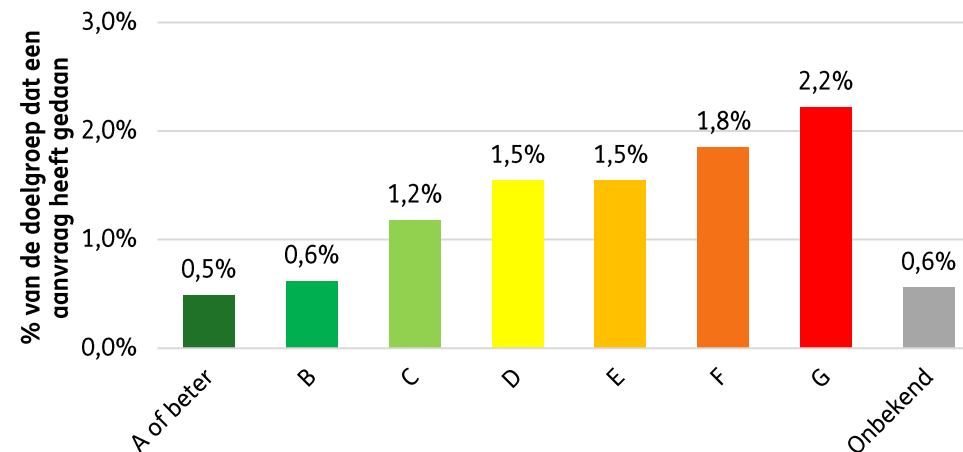
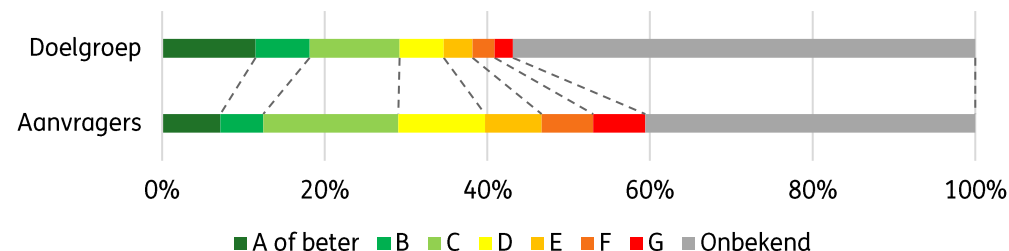
Inzicht naar energielabels*

**De peildatum voor de energielabels is 31 december 2021*

Aanvragen en energielabel

- Voor 41% van de woningen waar een aanvraag is toegekend is geen energielabel geregistreerd.
- Voor woningen met een label B en A (of beter) zijn minder aanvragen gedaan dan de verhouding van de energielabels over de doelgroep.
- Hoe slechter het label, hoe groter het percentage van de doelgroep dat een aanvraag toegekend heeft gekregen.
- In absolute zin zijn de meeste aanvragen toegekend aan woningen met een label C, omdat die woningen vaak voorkomen.

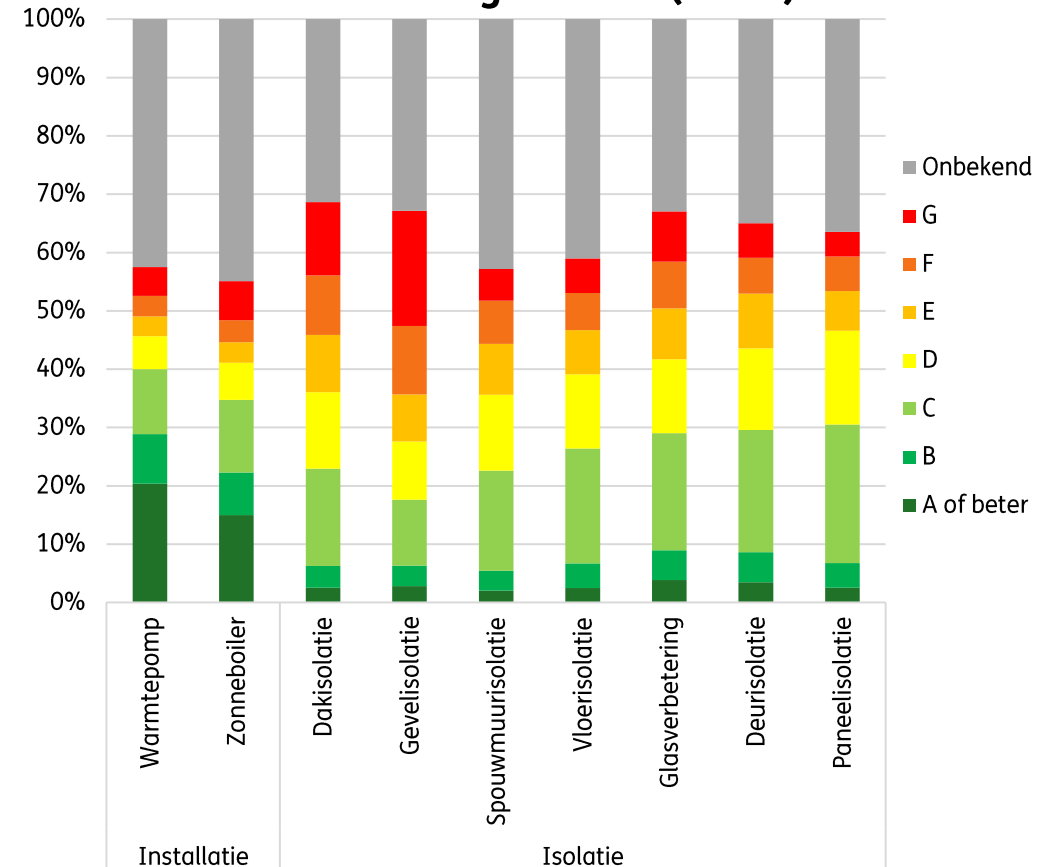
Aandeel van de doelgroep dat bereikt is (2021)

Maatregelen en energielabel

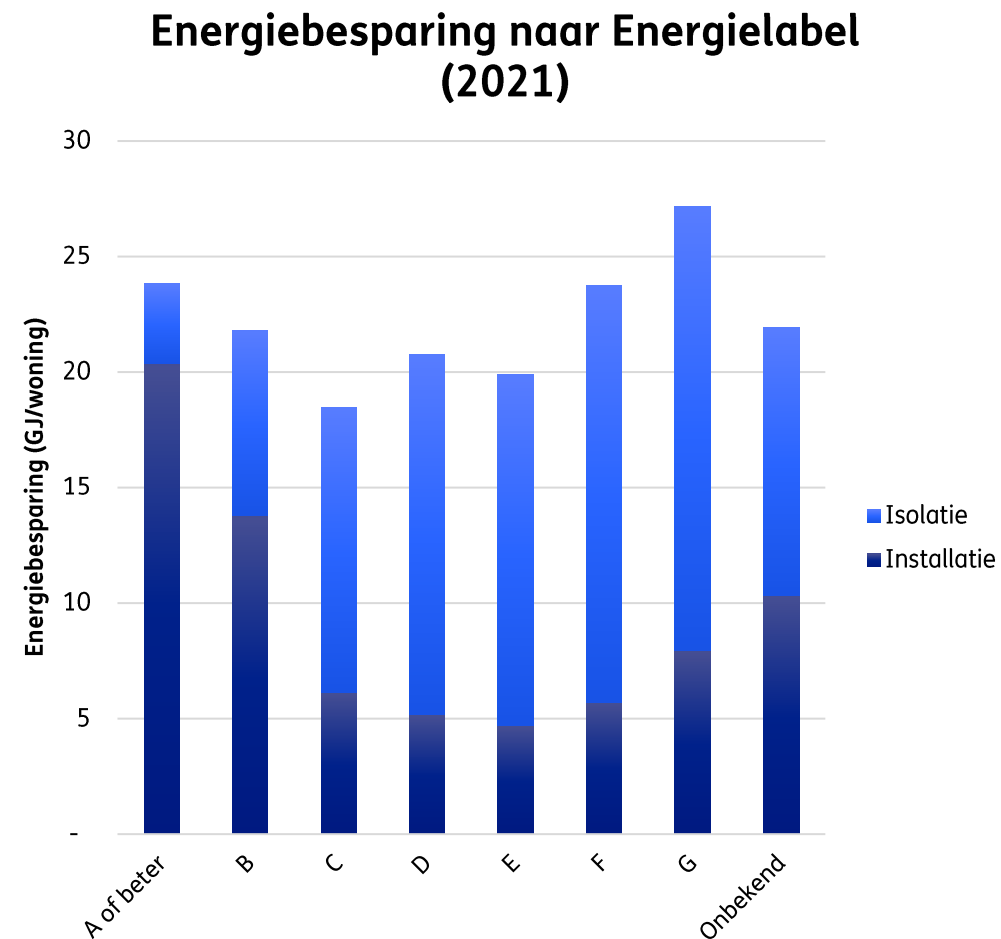
- Warmtepompen en zonneboilers worden relatief vaak toegepast in een woning met label A of beter.
- Isolatiemaatregelen worden relatief vaker toegepast in een woning met label C of slechter.
- Gevelisolatie wordt relatief vaak toegepast in een G label woning.

Toegepaste maatregelen verdeeld over energielabels (2021)

Energiebesparing en energielabel

- De grootste besparing per woning is bereikt in label G woningen
- In woningen met betere labels is relatief meer besparing gerealiseerd door installaties dan bij andere energielabels

Tabel Energielabel

Maatregelen en aanvragen									
	A of beter	B	C	D	E	F	G	Onbekend	Totaal
Dakisolatie	230	335	1.515	1.185	890	925	1.140	2.840	9.060
Gevelisolatie	65	80	260	230	185	270	455	755	2.300
Spouwmuurisolatie	335	560	2.825	2.135	1.430	1.220	895	7.035	16.435
Vloerisolatie	440	745	3.475	2.245	1.330	1.130	1.040	7.240	17.645
Warmtepomp	1.785	750	975	495	300	310	430	3.730	8.775
Zonneboiler	235	115	195	100	55	60	105	705	1.570
Glasverbetering	470	615	2.445	1.540	1.055	975	1.050	4.000	12.150
Deurisolatie	70	105	425	285	190	125	120	710	2.030
Paneelisolatie	15	25	140	95	40	35	25	215	590
Totaal	3.645	3.330	12.255	8.310	5.475	5.050	5.260	27.230	70.555

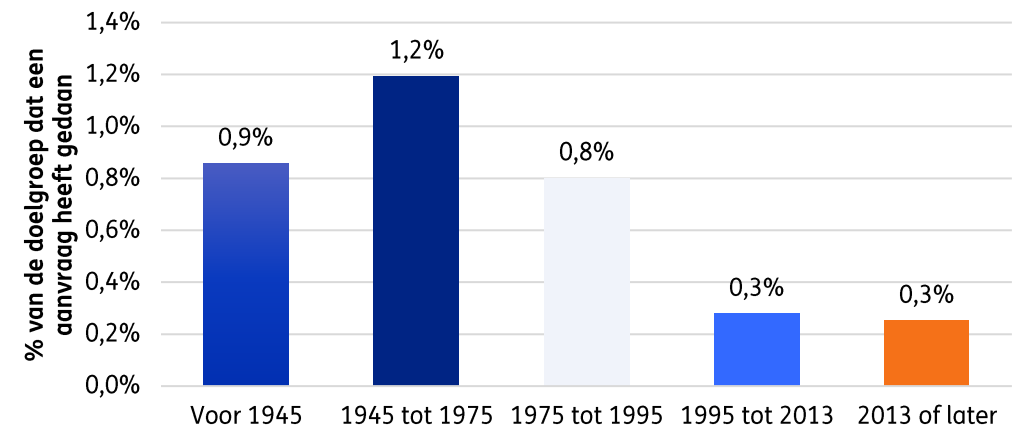
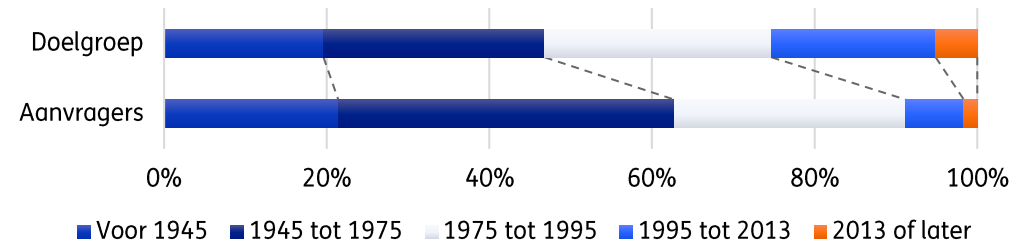
	A of beter	B	C	D	E	F	G	Onbekend	Totaal
Doelgroep	507.685	294.800	487.490	240.255	156.550	118.930	100.045	2.510.960	4.416.715
Aanvragers	2.490	1.820	5.760	3.705	2.415	2.200	2.220	14.075	34.685
Bereikte doelgroep	0,5%	0,6%	1,2%	1,5%	1,5%	1,8%	2,2%	0,6%	0,8%
Maatregelen per aanvraag	1,5	1,8	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	1,9	2,0
Besparing (GJ/woning)	23,8	21,8	18,5	20,8	19,9	23,8	27,2	21,9	21,7

Inzicht naar bouwjaarklasse

Aanvragen en bouwjaarklasse

- Met name voor de bouwjaarklasse voor 1945-1975 zijn meer aanvragen gedaan dan de verhouding van de bouwjaarklassen over de doelgroep.
- Bij woningen gebouwd in 1995 of later zijn relatief minder aanvragen toegekend.
- Relatief (en absoluut) gezien zijn de meeste aanvragen gedaan voor woningen gebouwd tussen 1945 en 1975.

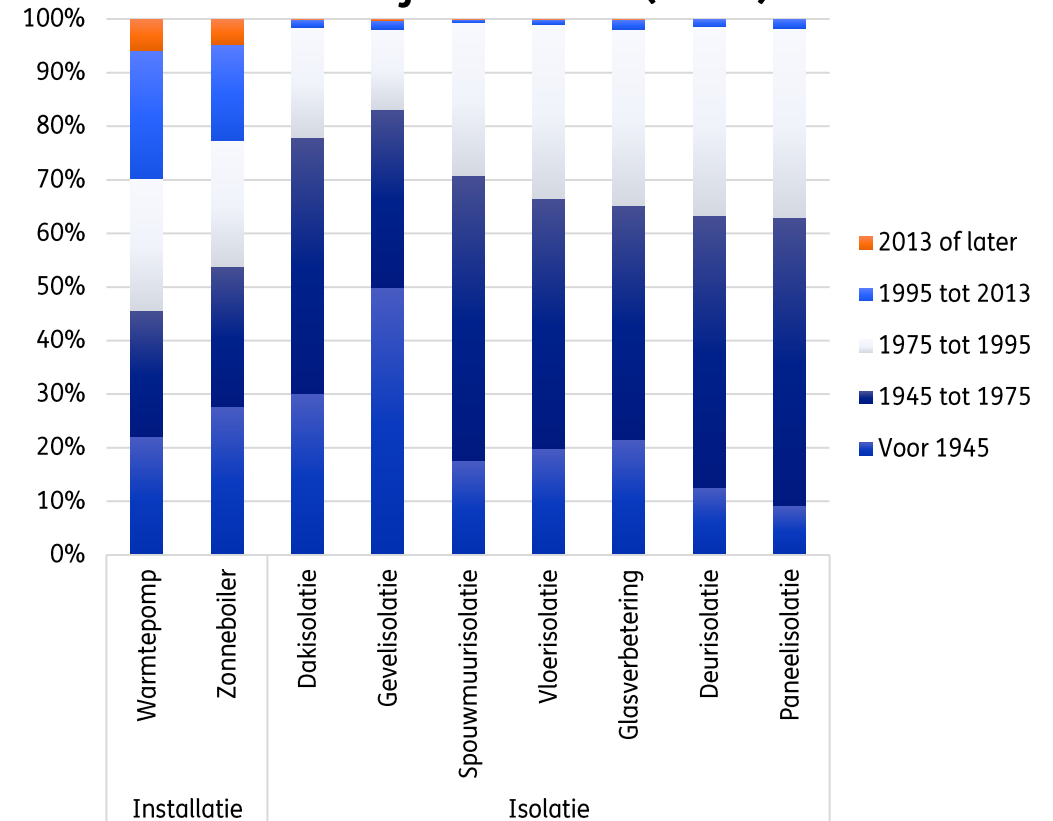
Aandeel van de doelgroep dat bereikt is (2021)

Maatregelen en bouwjaarklasse

- In woningen gebouwd vanaf 2013 worden hoofdzakelijk (95%) installatietechnische maatregelen toegepast.
- Bij woningen gebouwd tussen 1995 en 2013 is 82% van de maatregelen een warmtepomp of zonneboiler.
- Isolatie wordt relatief veel toegepast in woningen gebouwd vóór 1995.

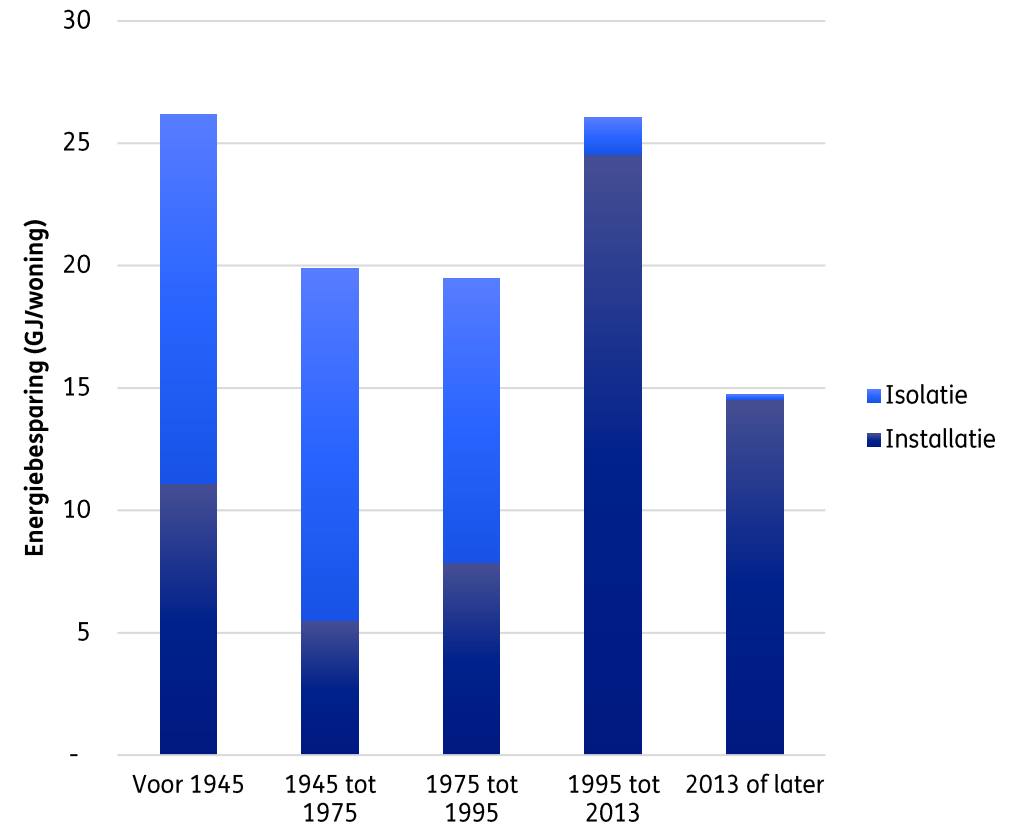
Toegepaste maatregelen verdeeld over bouwjaarklassen (2021)

Energiebesparing en bouwjaarklasse

- De grootste besparing per woning is bereikt in in woningen gebouwd vóór 1945 en tussen 1995 en 2013.
- Bij woningen gebouwd op of na 1995 is de besparing hoofdzakelijk gerelateerd aan installatiemaatregelen.

Energiebesparing naar Bouwjaarklasse (2021)

Tabel Bouwjaarklasse

Maatregelen en aanvragen

	Voor 1945	1945 tot 1975	1975 tot 1995	1995 tot 2013	2013 of later	Totaal
Dakisolatie	2.735	4.330	1.855	130	10	9.060
Gevelisolatie	1.150	765	345	40	5	2.305
Spouwmuurisolatie	2.895	8.745	4.690	100	5	16.435
Vloerisolatie	3.515	8.230	5.725	165	10	17.645
Warmtepomp	1.935	2.065	2.170	2.105	510	8.785
Zonneboiler	435	410	370	280	75	1.570
Glasverbetering	2.615	5.305	3.995	230	5	12.150
Deurisolatie	255	1.025	710	30		2.020
Paneelisolatie	55	320	210	10		595
Totaal	15.590	31.195	20.070	3.090	620	70.565

	Voor 1945	1945 tot 1975	1975 tot 1995	1995 tot 2013	2013 of later	Totaal
Doelgroep	866.260	1.201.140	1.232.265	891.280	225.770	4.416.715
Aanvragers	7.425	14.330	9.870	2.485	570	34.680
Bereikte doelgroep	0,9%	1,2%	0,8%	0,3%	0,3%	0,8%
Maatregelen per aanvraag	2,1	2,2	2,0	1,2	1,1	2,0
Besparing (GJ/ woning)	26,2	19,9	19,5	26,1	14,7	21,5

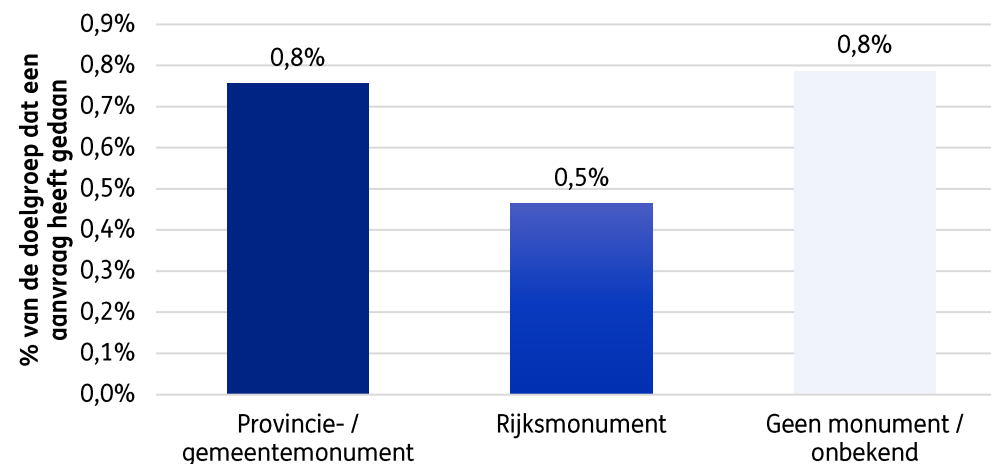
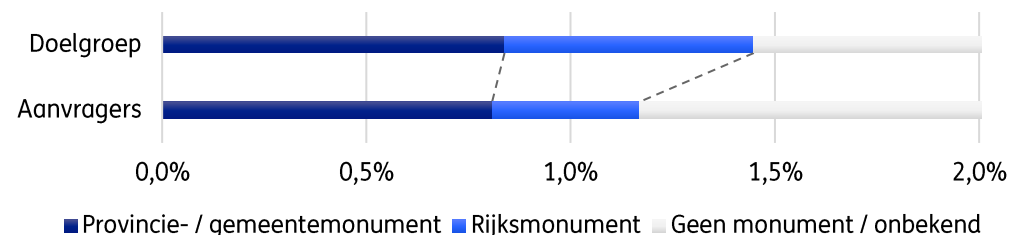
Inzicht in monumenten*

**Het betreft alleen bewoonde koopwoningen in monumenten*

Aanvragen bij monumenten

- Let op: de as van de bovenste grafiek laat alleen de eerste twee procent zien. De rest betreft 'geen monument'.
- Voor Rijksmonumenten zijn minder aanvragen gedaan dan de verhouding van de monumenten over de doelgroep.
- Er is geen verschil in het relatieve aantal aanvragen tussen Provinciale /gemeentemonumenten en niet monumenten. In beide groepen heeft 0,8% een aanvraag toegekend gekregen.
- Voor monumenten zijn ook andere regelingen beschikbaar voor verduurzaming, zoals het Restauratiefonds.

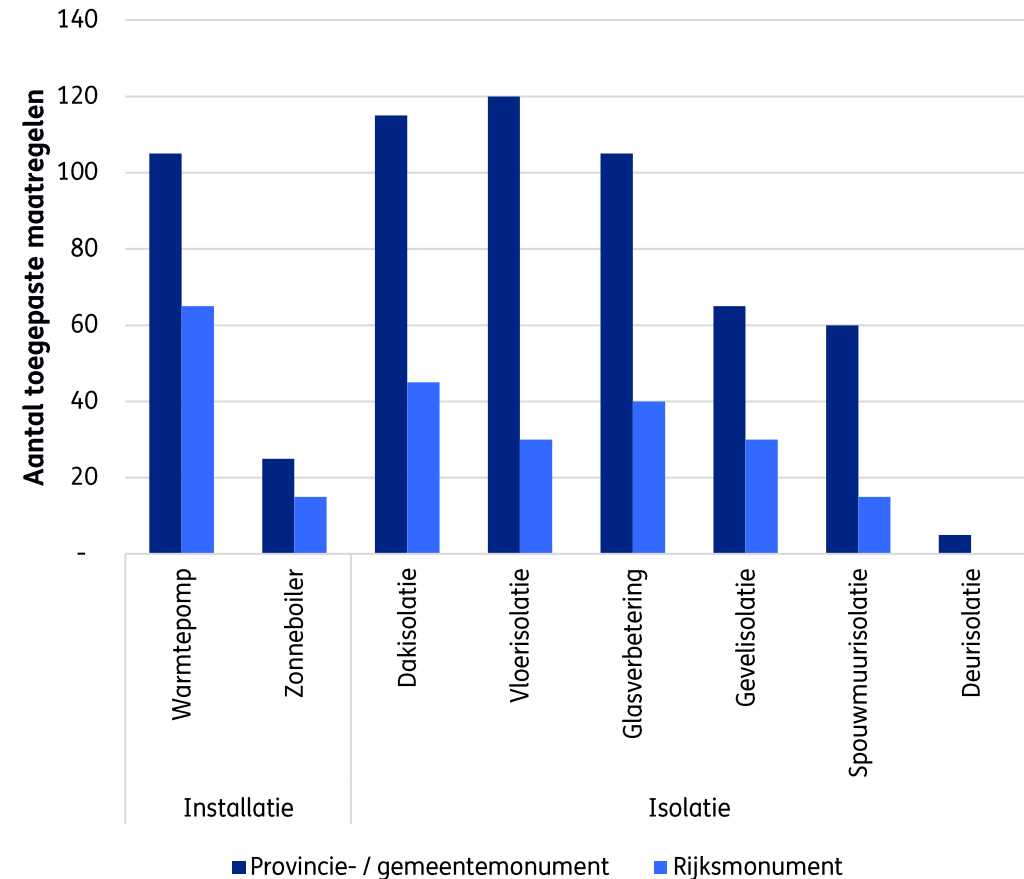
Aandeel van de doelgroep dat bereikt is (2021)

Maatregelen en monumenten

- In Rijksmonumenten was de meest toegepaste maatregel het plaatsen van een warmtepomp. Bij andere type monumenten was dat dak- en vloerisolatie, op de voet gevolgd door warmtepompen.
- Installaties worden relatief vaker toegepast in Rijksmonumenten ten opzichte van niet-monumenten, isolatie relatief minder, met name vloer- en spouwmuurisolatie.
- Het type maatregelen dat bij Provincie-/gemeentemonumenten wordt toegepast komt overeen met niet-monumenten.

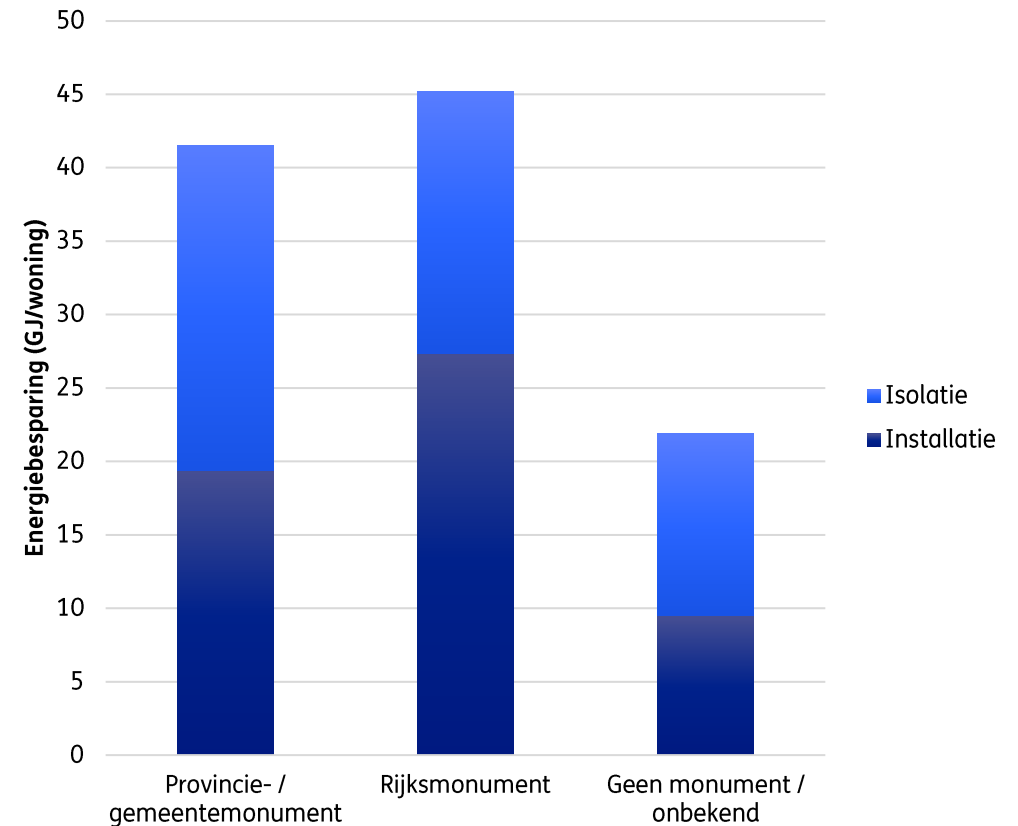
Toegepaste maatregelen bij monumenten (2021)

Energiebesparing en monumenten

- Er is gemiddeld bijna twee keer zoveel energie bespaard in een monument dan in een niet-monument.
- Bij Rijksmonumenten komt de besparing grotendeels van installatiemaatregelen, bij Provincie-/gemeentemonumenten is de verdeling isolatie/installatie redelijk gelijk.

Energiebesparing naar monumenten (2021)

Tabel Monumenten

Maatregelen en aanvragen			
	Provincie- / gemeentemonument	Rijksmonument	Geen monument / onbekend
Dakisolatie	115	45	8.890
Gevelisolatie	65	30	2.210
Spouwmuurisolatie	60	15	16.360
Vloerisolatie	120	30	17.500
Warmtepomp	105	65	8.615
Zonneboiler	25	15	1.535
Glasverbetering	105	40	12.005
Deurisolatie	5		2.020
Paneelisolatie			590
Totaal	600	240	69.725

	Provincie- / gemeentemonument	Rijksmonument	Geen monument / onbekend
Doelgroep	37.040	26.930	4.352.745
Aanvragers	280	125	34.270
Bereikte doelgroep	0,8%	0,5%	0,8%
Maatregelen per aanvraag	2,1	1,9	2,0
Besparing (GJ/woning)	41,5	45,2	21,9

Inzicht naar gestandaardiseerd besteedbaar inkomen*

**Het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen is het besteedbaar inkomen, gecorrigeerd voor de grootte en samenstelling van het huishouden ('koopkracht').*

Voor deze monitor is gebruik gemaakt van de inkomensgegevens over 2021.

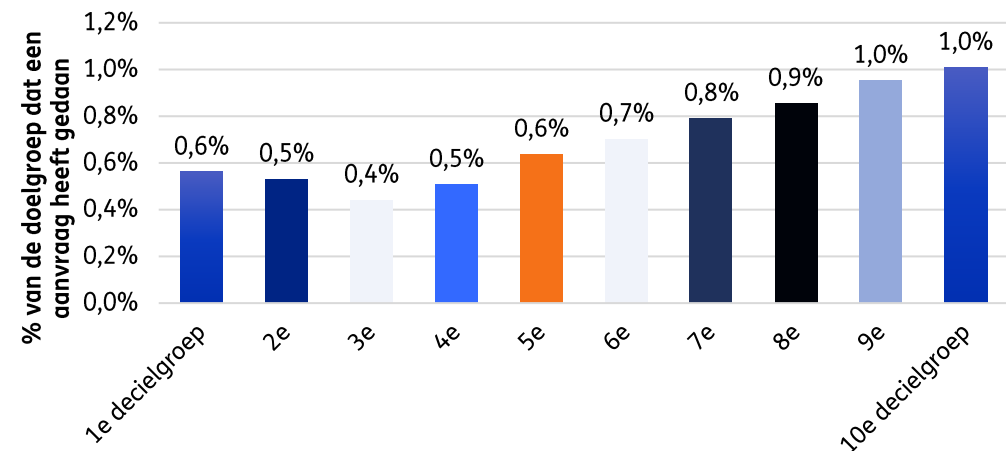
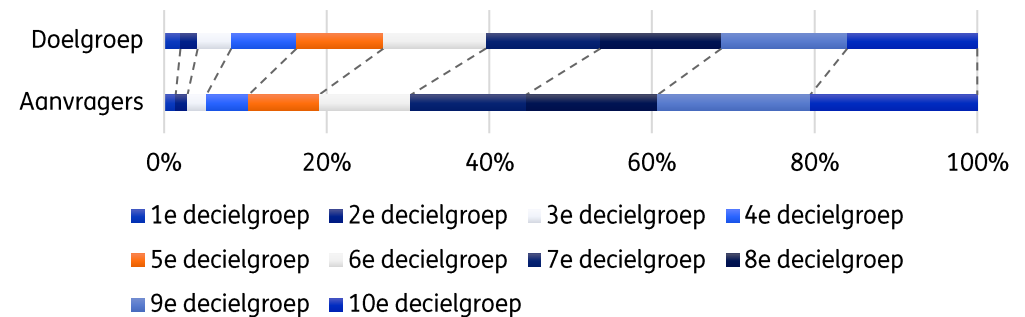
De indeling in decielklassen wordt bepaald op basis van alle huishoudens van Nederland. In deze monitor beschouwen we alleen de koopsector waardoor de verdeling over de decielen niet meer gelijk is: huishoudens met een laag inkomen hebben minder vaak een koopwoning dan huishoudens met een hoog inkomen.

In de lage decielgroepen zijn dan ook minder woningen, zie de 'Doelgroep' in de tabel.

Aanvragen naar besteedbaar inkomen*

- In de laagste zes decielgroepen zijn minder aanvragen gedaan dan de verhouding van de inkomensklassen over de doelgroep.
- In de hoogste drie decielgroepen zijn meer aanvragen toegekend dan de verhouding van de inkomensklassen over de doelgroep.
- Relatief gezien zijn meer aanvragen gedaan voor huishoudens in de hoogste inkomensklassen.

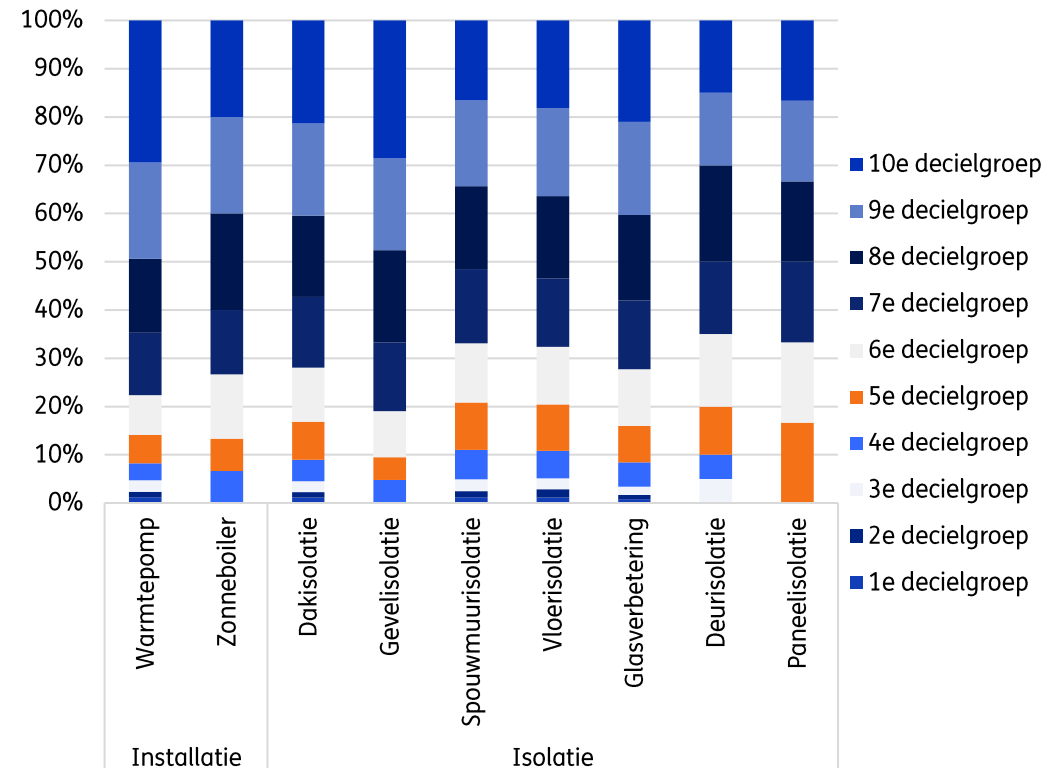
Aandeel van de doelgroep dat bereikt is (2021)

Maatregelen en besteedbaar inkomen*

- In de laagste decielklassen worden vooral dak-, vloer-, spouwmuur- en glasisolatie toegepast en warmtepompen geplaatst. In deze decielklassen zijn geen of weinig aanvragen toegekend voor isolatie van de gevel en panelen en voor het plaatsen van zonneboilers.
- Bijna 30% van de warmtepompen en gevelisolatie wordt toegepast in huishoudens met de hoogste inkomensklasse.

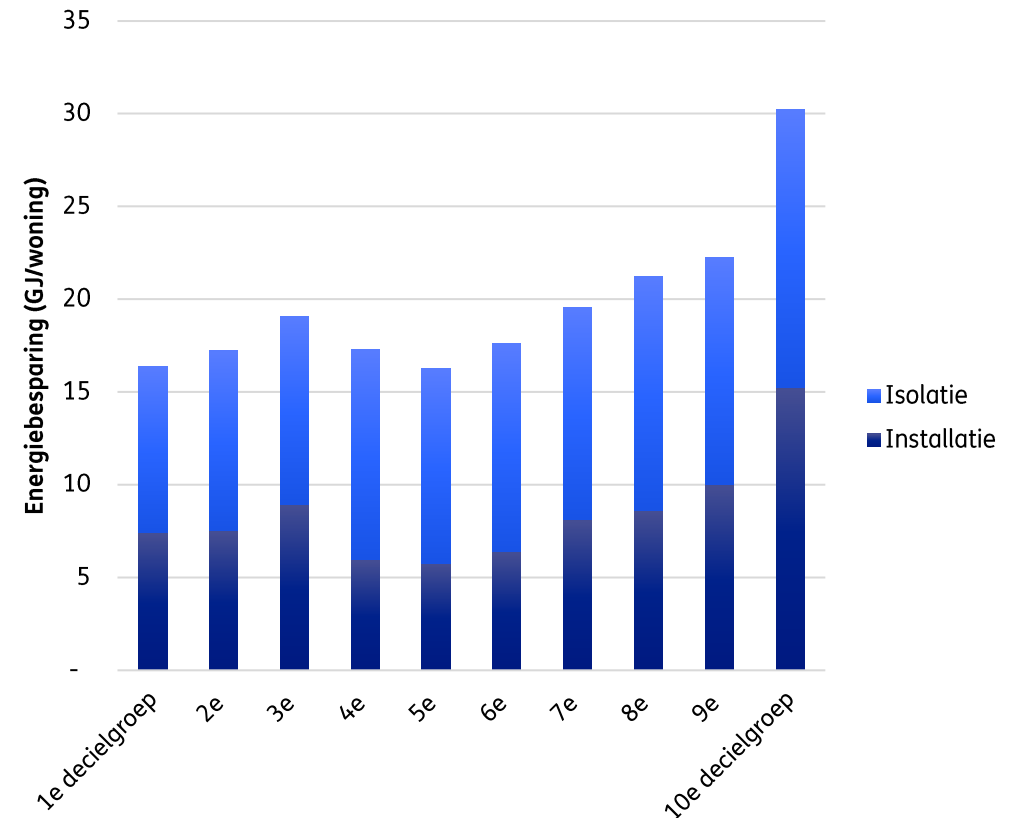
Toegepaste maatregelen verdeeld over
gestandaardiseerd besteedbaar
huishoudinkomen (2021)

Energiebesparing en besteedbaar inkomen

- De grootste energiebesparing is gerealiseerd in de hoogste decielklasse, gelijk verdeeld over isolatie- en installatiemaatregelen
- In de middelste decielklassen komt de besparing relatief vaker door isolatiemaatregelen dan bij hogere en lagere decielklassen

Energiebesparing naar besteedbaar inkomen (2021)

Tabel gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen

Maatregelen en aanvragen											
	1e decielgroep	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e decielgroep	Totaal
Dakisolatie	100	100	200	400	700	1.000	1.300	1.500	1.700	1.900	5.300
Gevelisolatie				100	100	200	300	400	400	600	1.100
Spouwmuurisolatie	200	200	400	1.000	1.600	2.000	2.500	2.800	2.900	2.700	10.700
Vloerisolatie	200	300	400	1.000	1.700	2.100	2.500	3.000	3.200	3.200	11.200
Warmtepomp	100	100	200	300	500	700	1.100	1.300	1.700	2.500	4.300
Zonneboiler				100	100	200	200	300	300	300	900
Glasverbetering	100	100	200	600	900	1.400	1.700	2.100	2.300	2.500	7.100
Deurisolatie			100	100	200	300	300	400	300	300	1.400
Paneelisolatie					100	100	100	100	100	100	400
Totaal	700	800	1.500	3.600	5.900	8.000	10.000	11.900	12.900	14.100	42.400

	1e decielgroep	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e decielgroep	Totaal
Doelgroep	89.100	94.200	181.600	354.800	472.300	555.900	620.900	656.400	682.200	704.800	3.025.200
Aanvragers	500	500	800	1.800	3.000	3.900	4.900	5.600	6.500	7.100	21.000
Bereikte doelgroep	0,6%	0,5%	0,4%	0,5%	0,6%	0,7%	0,8%	0,9%	1,0%	1,0%	0,7%
Maatregelen per aanvraag	1,4	1,6	1,9	2,0	2,0	2,1	2,0	2,1	2,0	2,0	2,0
Besparing (GJ/woning)	16,4	17,2	19,0	17,3	16,3	17,6	19,6	21,2	22,2	30,2	18,8

Inzicht naar verzamelinkomen*

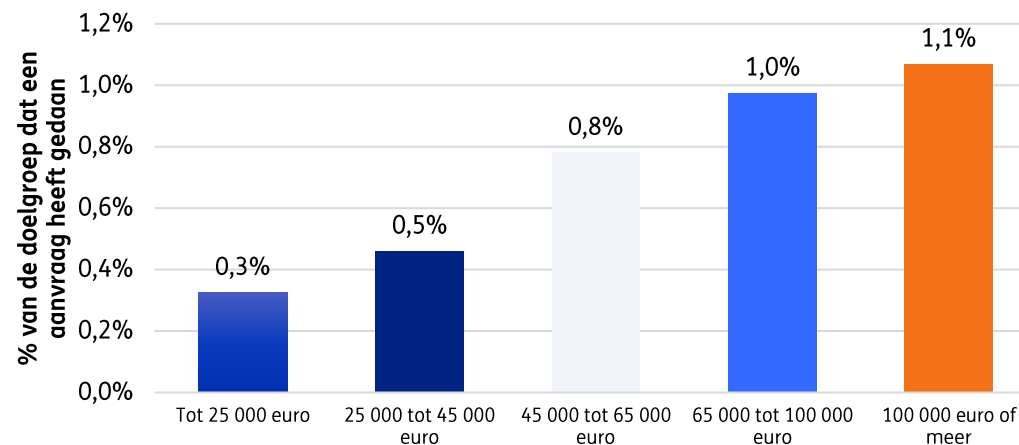
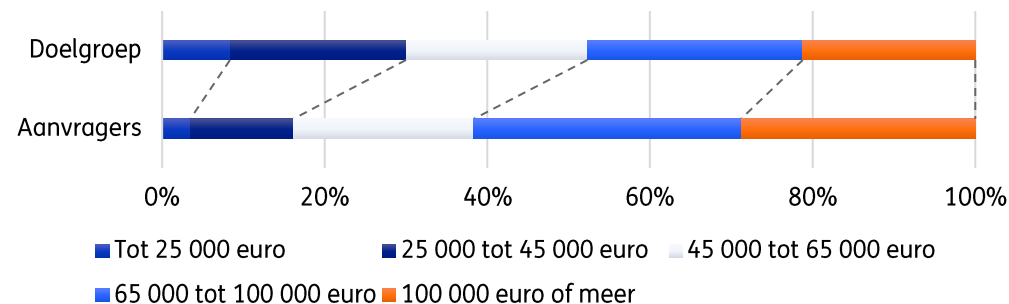
**Het verzamelinkomen (of 'belastbaar huishoudensinkomen') is het totale bedrag van het bruto-inkomen uit werk, het inkomen uit aanmerkelijk belang en het belastbaar inkomen uit vermogen van alle huishoudensleden (behalve kinderen) en vormt de basis voor de loonheffing en inkomstenbelasting*

Er is gebruik gemaakt van de inkomensgegevens over 2021.

Aanvragen naar verzamelinkomen

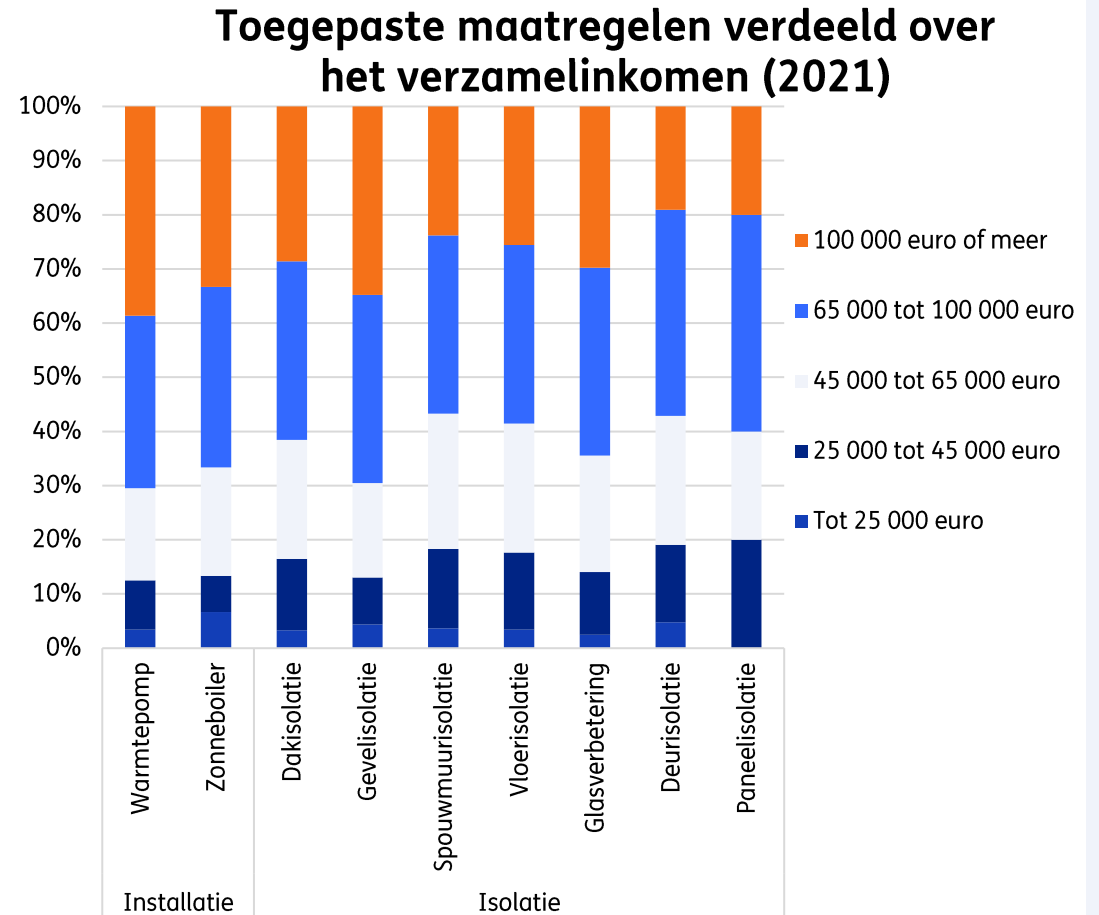
- Voor de inkomensklasse onder de 45.000 euro zijn minder aanvragen gedaan dan de verhouding van de inkomensklassen over de doelgroep.
- Relatief gezien zijn de meeste aanvragen gedaan voor een woning met een inkomensklasse boven de 100.000 euro.

Aandeel van de doelgroep dat bereikt is (2021)

Maatregelen en verzamelinkomen

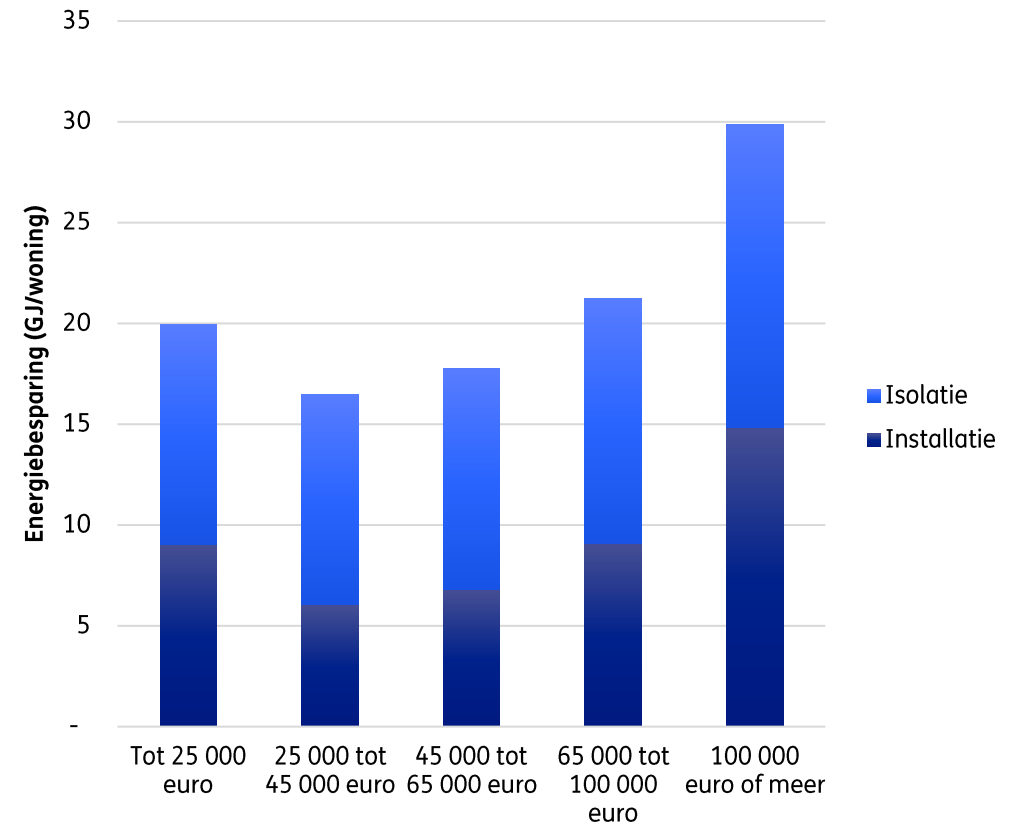
- Ongeveer 70% van de warmtepompen en gevelisolaties wordt toegepast bij huishoudens met een verzamelinkomen van 65 duizend euro of meer.
- Na vloer- en spouwmuurisolatie worden dak- en glasisolatie en warmtepompen het vaakst toegepast bij huishoudens met een verzamelinkomen tot 25 duizend euro.

Energiebesparing en verzamelinkomen

- De grootste besparing per woning wordt bepaald bij huishoudens met een verzamelinkomen van 100.000 Euro of meer, gelijk verdeeld over installatie- en isolatiemaatregelen.
- Bij andere inkomensklassen is de besparing voornamelijk afkomstig van isolatiemaatregelen.

Energiebesparing naar verzamelinkomen (2021)

Tabel Verzamelinkomen

Maatregelen en aanvragen						
	Tot 25 000 euro	25 000 tot 45 000 euro	45 000 tot 65 000 euro	65 000 tot 100 000 euro	100 000 euro of meer	Totaal
Dakisolatie	300	1.200	2.000	3.000	2.600	9.100
Gevelisolatie	100	200	400	800	800	2.300
Spouwmuurisolatie	600	2.400	4.100	5.400	3.900	16.400
Vloerisolatie	600	2.500	4.200	5.800	4.500	17.600
Warmtepomp	300	800	1.500	2.800	3.400	8.800
Zonneboiler	100	100	300	500	500	1.500
Glasverbetering	300	1.400	2.600	4.200	3.600	12.100
Deurisolatie	100	300	500	800	400	2.100
Paneelisolatie		100	100	200	100	500
Totaal	2.400	9.000	15.700	23.500	19.800	70.400

	Tot 25 000 euro	25 000 tot 45 000 euro	45 000 tot 65 000 euro	65 000 tot 100 000 euro	100 000 euro of meer	Totaal
Doelgroep	368.600	955.000	985.600	1.169.900	935.700	4.414.800
Aanvragers	1.200	4.400	7.700	11.400	10.000	34.700
Bereikte doelgroep	0,3%	0,5%	0,8%	1,0%	1,1%	0,8%
Maatregelen per aanvraag	2,0	2,0	2,0	2,1	2,0	2,0
Besparing (GJ/ woning)	20,0	16,5	17,7	21,2	29,9	22,3

Definities: inkomen

1. **Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen:** het besteedbaar inkomen van een huishouden gecorrigeerd voor de omvang en samenstelling van een huishouden. Dit inkomensbegrip wordt ook wel gebruikt om te bepalen in hoeverre mensen kunnen rondkomen / er sprake is van armoede. Wellicht is het ook nog nuttig om de definitie van 'besteedbaar inkomen' toe te voegen. Het besteedbaar inkomen is het bruto inkomen uit arbeid, eigen onderneming, vermogen, uitkeringen en ontvangen overdrachten, verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies werknemersverzekeringen, premies zorgverzekeringen, en belastingheffing op inkomen en vermogen. In de tabellen gaan we het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen weergeven in *decielen*.
2. **Belastbaar inkomen:** het inkomen uit box 1, 2, en 3, gesommeerd over alle leden van het huishouden. Het belastbaar inkomen is geen stabiel inkomensbegrip. Het is namelijk een begrip dat zowel afhangt van de hoogte van het bruto inkomen als van de regels ten aanzien van de belastbaarheid daarvan. Omdat de belastingregels van jaar op jaar wijzigen (met name de voorwaarden voor aftrekposten en vrijstellingen) is de hoogte van het belastbare inkomen tussen de jaren niet goed vergelijkbaar. In de tabellen geven we dit inkomensbegrip weer in *vijf categorieën*, namelijk: tot 25.000 euro, 25.000 – 45.000 euro, 45.000 – 65.000 euro, 65.000 – 100.000 euro, en 100.000 euro of meer.